

Brussel, 24.10.2018
COM(2018) 711 final

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD EN HET EUROPEES
PARLEMENT**

**Voortgangsverslag inzake de tenuitvoerlegging van het actieplan van de EU tegen de
illegale handel in wilde dieren en planten**

{SWD(2018) 452 final}

1. Inleiding

In februari 2016 heeft de Europese Commissie een mededeling vastgesteld met als titel "Actieplan van de EU tegen de illegale handel in wilde dieren en planten"¹. Deze mededeling bevat een brede strategie voor de bestrijding van de georganiseerde misdaad met wilde dieren en planten binnen de Europese Unie (EU) en versterking van de rol van de EU in de wereldwijde strijd tegen deze illegale activiteiten. Het actieplan bevat 32 maatregelen die rond drie prioriteiten zijn gegroepeerd: i) de illegale handel in wilde dieren en planten **voorkomen** en de grondoorzaken ervan aanpakken; ii) de bestaande regels doeltreffender toepassen en **handhaven** en de georganiseerde misdaad efficiënter bestrijden; iii) het **wereldwijde partnerschap** tussen de herkomst-, afzet- en doorvoerlanden versterken in de strijd tegen de illegale handel in wilde dieren en planten.

De Raad van de EU heeft op 20 juni 2016 conclusies² omtrent het actieplan aangenomen, waarin hij de drie prioriteiten van het plan onderschrijft en er op aandringt dat het tijdig ten uitvoer wordt gelegd. Ook het Europees Parlement heeft in een resolutie van november 2016 laten weten ingenomen te zijn met het actieplan³.

Het actieplan bestrijkt de vijf jaren van 2016 tot en met 2020. Volgens zowel het actieplan als de conclusies van de Raad dient de Europese Commissie uiterlijk juli 2018 verslag uit te brengen over de vorderingen bij de uitvoering van het actieplan en over de vraag of de prioriteiten en de doelstellingen van het actieplan nog altijd adequaat en relevant zijn.

Het onderhavige verslag biedt een overzicht van de voortgang die door de verschillende actoren is geboekt bij de uitvoering van het actieplan, voornamelijk op basis van informatie die is ingediend door de 25 EU-lidstaten, de Europese Dienst voor extern optreden, Europol, Eurojust en Europese netwerken die zijn gespecialiseerd in handhaving van het milieurecht van de EU.

Meer informatie over de maatregelen die zijn getroffen ter uitvoering van het actieplan zijn te vinden in het aan dit verslag gehechte werkdocument van de diensten van de Commissie. De bijdragen van de lidstaten zijn te raadplegen op de website van de Commissie⁴.

2. De voornaamste stappen die sinds de vaststelling van het actieplan in 2016 zijn genomen

Deze paragraaf biedt een overzicht van de belangrijkste stappen die sinds 2016 zijn genomen met het oog op de drie prioriteiten van het actieplan alsmede, voor zover van toepassing, van de aanvullende maatregelen die zijn gepland om de doelstellingen van het plan te bereiken.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=COM:2016:87:FIN>

² <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10512-2016-INIT/nl/pdf>

³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0454+0+DOC+XML+V0//NL>

⁴ http://ec.europa.eu/environment/cites/trafficking_en.htm

Prioriteit 1 — De illegale handel in wilde dieren en planten voorkomen en de grondoorzaken ervan aanpakken

De eerste prioriteit in het actieplan is dat de EU en haar lidstaten de verschillende grondoorzaken van de illegale handel in wilde dieren en planten aanpakken. Voor de strijd tegen de illegale handel in wilde dieren en planten is het cruciaal dat er iets wordt gedaan aan de structurele factoren die deze handel bevorderen.

Vermindering van de vraag naar illegale producten op basis van wilde dieren en planten is een belangrijk onderdeel van de EU-strategie tegen de illegale handel in wilde dieren en planten, en er zijn daartoe inmiddels tal van initiatieven ontplooid. De EU en enkele afzonderlijke lidstaten ondersteunen overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties in Azië bij hun inspanningen om de vraag naar illegale producten op basis van wilde dieren en planten terug te dringen, met name waar het gaat om neushoorns, olifanten en schubdieren. In de wetenschap dat ook de EU een belangrijke markt is voor producten op basis van wilde dieren en planten, zijn er ongekende inspanningen verricht om onder bedrijven, consumenten en het publiek meer bewustzijn te creëren omtrent de kenmerken en schaal van de illegale handel in wilde dieren en planten in de EU. Veel lidstaten hebben voorlichtingscampagnes opgezet over de illegale handel in wilde dieren en planten, waarbij soms de nadruk wordt gelegd op specifieke sectoren die in dit verband met name relevant zijn (bijv. exotische gezelschapsdieren, muziekinstrumenten, luchtvervoer of de onlinehandel). Ook op EU-niveau worden soortgelijke inspanningen verricht, via workshops over de rol van het Europese bedrijfsleven in de strijd tegen illegale handel in wilde dieren en planten en via rechtstreekse contacten met bedrijven.

Hoewel in veel relevante sectoren inmiddels goede vorderingen zijn gemaakt, zullen de Commissie en de lidstaten hun inspanningen moeten opvoeren. In het bijzonder dient de nadruk te worden gelegd op de onlinehandel en koeriersbedrijven, gezien het significante volume van de producten op basis van wilde dieren en planten dat via websites legaal of illegaal wordt verhandeld en door koeriers- of postbedrijven wordt vervoerd. De Commissie zal ook voortbouwen op de bestaande samenwerking met bijvoorbeeld verenigingen van handelaars in siervissen en exotische gezelschapsdieren, teneinde afspraken te bevestigen en concrete resultaten te boeken in de strijd tegen de illegale handel in wilde dieren en planten en een duurzame verwerving van producten op basis van wilde dieren en planten te bevorderen.

De EU en haar lidstaten hebben zich sterk ingespannen om te waarborgen dat de **handel binnen de EU en uitvoer van ivoeren voorwerpen** niet bijdraagt aan het stropen van olifanten en de illegale handel in ivoor. Overeenkomstig maatregel 2 van het actieplan heeft de Commissie, in mei 2017, een richtsnoer⁵ opgesteld met daarin de aanbeveling dat de EU-lidstaten met ingang van 1 juli 2017 geen uitvoerdocumenten voor ruw ivoor meer verstrekken. In de praktijk betekent dit dat de lidstaten van de EU de uitvoer van ruw ivoor hebben gestaakt, behalve in zeer specifieke situaties, bijvoorbeeld ten behoeve van onderzoek, handhaving of onderwijs.

Daarnaast heeft de Commissie van 15 september tot 8 december 2017 een openbare raadpleging georganiseerd om informatie en zienswijzen te verzamelen over de omvang, structuur en hoofdkenmerken van de legale en illegale handel in ivoor in en vanuit de EU, en

⁵ http://ec.europa.eu/environment/cites/pdf/guidance_ivory.pdf

over de prioriteiten die de EU dient na te streven bij de aanpak van de illegale handel in ivoor⁶. De resultaten van deze raadpleging laten zien dat er onder de bijna 90 000 respondenten aanzienlijke steun bestaat voor aanscherping van de huidige EU-regels inzake de handel in ivoor. Volgens een grote meerderheid van de respondenten is dit noodzakelijk om te voorkomen dat ivoren voorwerpen van legale herkomst worden vermengd met voorwerpen van illegale herkomst en dat ivoren voorwerpen in de EU worden gekocht om vervolgens naar derde landen te worden vervoerd, waar ze de vraag naar illegale ivoren voorwerpen zouden aanwakkeren, en om de handhavingsinstanties bij te staan in hun strijd tegen de illegale handel in ivoor. Andere respondenten spraken zich uit tegen nadere beperkingen op de handel in van olifanten afkomstig ivoor in en vanuit de EU, met name wat betreft antiek.

De EU-markt mag de vraag naar illegaal of niet-duurzaam geproduceerde soorten niet aanwakkeren. Daarom heeft de EU, in nauwe samenwerking met staten van herkomst, zich proactief ingezet voor uitbreiding van het toepassingsbereik van de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten (Cites) met nieuwe soorten die door de internationale handel worden bedreigd, zodat zij internationale bescherming genieten. Dit geldt in het bijzonder voor exotische gezelschapsdieren, waarvoor de EU een belangrijke markt vormt, en voor tropisch hout en bedreigde mariene soorten. De EU heeft op dit punt een belangrijke rol gespeeld tijdens de 17e Conferentie van de Partijen (CoP17) bij Cites in 2016 en is actief bezig met de voorbereidingen voor de CoP18 in 2019.

Een andere prioriteit voor de EU en haar lidstaten is het bevorderen van de rol van **plaatselijke gemeenschappen** bij het beschermen van wilde dieren en planten. Dit is een centraal onderdeel van de door de EU gefinancierde programma's voor bescherming van de biodiversiteit en bestrijding van de illegale handel in wilde dieren en planten (zie prioriteit 3).

De EU en haar lidstaten hebben een spilfunctie vervuld bij de inspanningen die ervoor hebben gezorgd dat **corruptie** op internationaal niveau wordt onderkend als een belangrijke factor die de illegale handel in wilde dieren en planten in de hand werkt. Tijdens de CoP17 is over dit onderwerp een Cites-resolutie aangenomen, op basis van een voorstel van de EU. Op initiatief van Duitsland heeft de G20 daarnaast in juli 2017 een aantal beginselen op hoog niveau aangenomen inzake de bestrijding van corruptie in verband met de illegale handel in wilde dieren en planten. Sindsdien is de EU, met name via haar delegaties in derde landen, blijven aandringen op concrete actiemaatregelen tegen corruptie in verband met de illegale handel in wilde dieren en planten.

Prioriteit 2 — De bestaande regels doeltreffender toepassen en handhaven en de georganiseerde misdaad efficiënter bestrijden

De tweede prioriteit van het actieplan is het werken aan een efficiëntere handhaving van de EU-regels tegen de illegale handel in wilde dieren en planten, op het niveau van de EU en dat van de afzonderlijke lidstaten.

Belangrijk in dit verband is het feit dat de Raad in mei 2017 **milieucriminaliteit als prioriteit voor de EU-beleidscyclus 2018-2021 voor georganiseerde criminaliteit** heeft

⁶ Zie hieronder de link naar de raadpleging en naar de analyse van de reacties:
https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-ivory-trade-eu_en

opgenomen. De Raad heeft het ontmantelen van groepen die zich bezighouden met georganiseerde criminaliteit, en met name met de illegale handel in wilde dieren en planten en in illegaal afval, tot prioriteit gemaakt. In de context van de EU-beleidscyclus 2018-2021 is in september 2017 het door de Commissie en de lidstaten overeengekomen strategisch meerjarenplan (MASP) inzake milieucriminaliteit aangenomen. In dat plan wordt de reikwijdte van het probleem beschreven, worden de huidige activiteiten en beleidslijnen op het gebied van milieucriminaliteit uiteengezet en worden bestaande en potentiële kwetsbaarheden in kaart gebracht. Ook worden in dat plan zeven strategische doelstellingen geformuleerd met de bijbehorende actoren, de soorten maatregelen en de voordelen van die maatregelen. De doelstellingen zijn:

- een beeld vormen van de situatie op basis van inlichtingen;
- operationele activiteiten verrichten;
- aan preventie en capaciteitsopbouw doen;
- samenwerken met partners van buiten de EU;
- documentfraude beteugelen;
- financieel onderzoeken; en
- de onlinehandel in legale en illegale goederen en diensten.

Het MASP wordt ten uitvoer gelegd via jaarlijkse operationele actieplannen. Deze erkenning zal Europol en de handhavingsinstanties van de EU-lidstaten mobiliseren en hun operationele capaciteit bevorderen in de strijd tegen milieucriminaliteit, en tegen de illegale handel in wilde dieren en planten in het bijzonder. Daarnaast heeft de Commissie in januari 2018 een mededeling vastgesteld inzake "EU-maatregelen om de naleving van de milieuwetgeving en milieugovernance te verbeteren"⁷. Een van die maatregelen betreft het opstellen van een document met richtsnoeren voor goede praktijken voor de bestrijding van milieucriminaliteit, met bijzondere aandacht voor overtredingen in verband met afval en in het wild levende dieren. Daarnaast zijn ook maatregelen in verband met opleiding en verbetering van de inzet van deskundigheid betreffende de naleving van de milieuwetgeving relevant⁸.

Strategische handhavingsprioriteiten zijn op EU-niveau vastgesteld en zowel op nationaal niveau als via grensoverschrijdende gezamenlijke acties ingevoerd, met name tegen de illegale handel in ivoor, paling, reptielen en vogels. Er zijn in de hele EU grootschalige grensoverschrijdende onderzoeken en inbeslagnames verricht met actieve betrokkenheid van Europol, Eurojust en tal van rechtshandhavingsinstanties in verschillende lidstaten (zie kader 1). De **inzet van handhavingsinstanties** tegen de illegale handel in wilde planten en dieren is in enkele lidstaten aanzienlijk toegenomen. De prioriteit dient nu ook te liggen bij het waarborgen van een gelijk speelveld in de hele EU en krachtige handhavingsmaatregelen

⁷ http://ec.europa.eu/environment/legal/pdf/COM_2018_10_F1_COMMUNICATION_FROM_COMMISSION_TO_INST_EN_V8_P1_959219.pdf

⁸ Zie bijlage 1 bij het werkdocument van de diensten van de Commissie SWD(2018) 10 final voor nadere gegevens over de afzonderlijke maatregelen onder het actieplan betreffende de naleving van de milieuwetgeving en milieugovernance.

van alle lidstaten tegen de illegale handel in wilde dieren en planten. Er zijn gevallen gemeld van succesvolle vervolging en sancties in verband met illegale handel in wilde dieren en planten waarbij sprake was van documentfraude, witwaspraktijken, georganiseerde criminaliteit en het terughalen van activa. Het is evenwel van belang te zorgen voor meer bewustwording bij de rechterlijke macht over de illegale handel in wilde dieren en planten; de informatie over vervolging en sancties op dit gebied blijft immers beperkt. Er wordt weinig voortgang gemeld in het onderzoek naar witwaspraktijken in verband met de illegale handel in wilde dieren en planten. Daarnaast wijzen veel lidstaten en belanghebbenden op de behoefte aan meer onderzoek naar de rol van internet in de illegale handel in wilde dieren en planten.

Kader 1 — Inbeslagnames van producten op basis van wilde dieren en planten in de EU in 2016

In 2016 meldden de bevoegde autoriteiten van 24 EU-lidstaten bij de Europese Commissie in totaal 2 268 significante inbeslagnames van waren op basis van wilde dieren of planten, waarvan 63 % aan de **buitengrenzen van de EU**. De belangrijkste categorieën van handelswaren die aan de EU-grenzen in beslag werden genomen, waren geneesmiddelen (42 %), ivoor (14 %), koralen (10 %), delen en derivaten van reptielen (7 %), levende reptielen (5 %), kaviaar (4 %) en planten. De handelswaren die bij invoer in de EU in beslag werden genomen, waren in de meeste gevallen afkomstig uit China, de Verenigde Staten, Zwitserland en Thailand, terwijl de meeste handelswaren die bij uitvoer in beslag werden genomen, bestemd waren voor China (met inbegrip van de Speciale Administratieve Regio Hongkong), de Verenigde Staten en Vietnam. De meeste inbeslagnames werden op luchthavens verricht, en meer dan in voorgaande jaren werden de in beslag genomen handelswaren vervoerd via postzendingen of exprespakketzendingen.

Er werd in 2016 ruim twee ton **ivoor** in beslag genomen. Het meeste daarvan was niet bedoeld voor de EU-markt en bestond uit voorwerpen die vanuit Afrika via Europese postcentra of luchthavens werden doorgevoerd naar Azië, of die op het punt stonden om zonder de vereiste documenten wederuitgevoerd te worden naar Azië (veelal oude voorwerpen van ivoor).

Een van de grootste uitdagingen waar de EU en haar lidstaten momenteel voor staan wat betreft de strijd tegen illegale handel in wilde dieren en planten is de illegale handel in **paling**. Tijdens het visseizoen van 2016/2017 werden 48 mensen gearresteerd en werd 4 000 kg levende jonge paling (glasaal) in beslag genomen; De palingen werden onderschept tijdens de uitvoer naar Azië en hadden een totale waarde van circa 4 miljoen EUR⁹. Uit onderzoek van Europol en enkele EU-lidstaten blijkt dat er transnationale netwerken van georganiseerde criminaliteit zijn betrokken bij de smokkel van paling uit Europa.

De meeste lidstaten meldden dat hun autoriteiten op nationaal niveau **opleidingen** hebben verzorgd, waarvan een toenemend aantal gezamenlijk wordt georganiseerd met andere instanties (douane, politie, inspectiediensten, Cites-beheersinstanties etc.). Ook op EU-niveau

⁹ <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/eu-law-enforcement-step-efforts-to-protect-environment-%E2%80%93-48-arrested-for-trafficking-endangered-species>

zijn er tal van opleidingsactiviteiten georganiseerd, onder toezicht van Cepol¹⁰ of de netwerken van vaklui die zich bezighouden met milieucriminaliteit. Verder is gebruikgemaakt van door de EU gefinancierde milieu- en politiesamenwerkingsprogramma's voor de opleiding van handhavingsfunctionarissen in de strijd tegen de illegale handel in wilde dieren en planten (zie kader 2).

Kader 2 — Financiële steun voor de strijd tegen de illegale handel in wilde dieren en planten in de EU

De EU financiert tal van specifieke projecten en initiatieven tegen criminaliteit met wilde dieren en planten, hoofdzakelijk vanuit het programma **LIFE**¹¹. Via LIFE is een bedrag van 1,1 miljoen EUR beschikbaar gesteld voor het project "LIFE for Danube Sturgeons"¹² (2016-2020), dat is gericht op verbetering van de handhaving van wet- en regelgeving tegen het stropen van steur en de illegale handel in kaviaar in Bulgarije, Roemenië, Servië en Oekraïne. Daarnaast ondersteunt LIFE activiteiten van het European Network of Prosecutors for the Environment (ENPE), zoals de ontwikkeling van nieuwe opleidingsinstrumenten met betrekking tot milieucriminaliteit voor vervolgingsambtenaren en rechters en de ontwikkeling van een database voor goede praktijken (645 000 EUR voor de periode 2015-2020). Verder voorziet LIFE in steun voor projecten tegen het illegaal doden van vogels in de hele EU, in de eerste plaats met het oog op de uitvoering van de roadmap van de EU voor het uitbannen van het illegaal doden, vangen en verhandelen van vogels¹³. De onlangs gepubliceerde brochure *LIFE & Wildlife Crime*¹⁴ bevat uitvoerige informatie over de initiatieven tegen criminaliteit met wilde dieren en planten die via LIFE worden gesteund.

In november 2017 werd in het kader van het EU-programma¹⁵ **Fonds voor interne veiligheid — Politie** de eerste gerichte oproep tot het indienen van voorstellen¹⁶ gepubliceerd voor projecten ter bevordering van de operationele activiteiten van de lidstaten op het gebied van milieucriminaliteit, onder meer via opleidingen en capaciteitsopbouw voor de bevoegde autoriteiten, met een budget van in totaal 2,5 miljoen EUR. De strijd tegen de illegale handel in wilde dieren en planten wordt in die oproep expliciet als een van de prioriteiten vermeld.

Veel lidstaten hebben een platform voor **samenwerking tussen verschillende instanties** of een taskforce inzake illegale handel in wilde dieren en planten opgezet. Spanje heeft het EU-actieplan gebruikt als model voor een nationaal actieplan tegen de illegale handel in wilde dieren en planten, waarin het een alomvattende strategie uiteenzet voor de aanpak van het probleem. Tsjechië overweegt om eind 2018 een soortgelijk nationaal actieplan aan te nemen. Hoewel er enige vooruitgang is geboekt, blijft de samenwerking en uitwisseling van informatie tussen handhavingsinstanties evenwel een uitdaging voor sommige lidstaten. Ook

¹⁰ Agentschap van de Europese Unie voor opleiding op het gebied van rechtshandhaving — <https://www.cepol.europa.eu/>

¹¹ <http://ec.europa.eu/environment/life/>

¹² <https://danube-sturgeons.org/the-project/>

¹³ <http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/docs/Roadmap%20illegal%20killing.pdf>

¹⁴ <http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/lifefocus/nat.htm#wildlife>

¹⁵ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-police_en

¹⁶ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/isfp/topics/isfp-2017-ag-env.html>

wisselen niet alle lidstaten informatie uit met andere lidstaten of via Europol. Veel lidstaten zien EU-TWIX (zie kader 3) als een praktisch en efficiënt instrument voor het uitwisselen van informatie over illegale handel in wilde dieren en planten (zonder persoonsgegevens) binnen de EU. Het gebruik door de lidstaten van het Siena-platform¹⁷ voor de uitwisseling van mededelingen over illegale handel in wilde dieren en planten daarentegen loopt sterk uiteen, afhankelijk van de desbetreffende autoriteit. Dit belemmert een effectieve samenwerking en houdt Europol verstoken van waardevolle informatie die nodig is om op basis van inlichtingen een goed beeld te vormen van de illegale handel in wilde dieren en planten in de EU.

Kader 3 — EU-TWIX: een succesvol instrument voor samenwerking bij de rechtshandhaving in de EU

EU-TWIX is Europees systeem voor handavingsondersteuning, ontworpen om de uitwisseling van informatie en de internationale samenwerking tussen rechtshandavingsfunctionarissen en beheerders op het gebied van wilde dieren en planten te vergemakkelijken. Het systeem, dat in 2005 is opgezet op initiatief van de Belgische autoriteiten en Traffic¹⁸, vormt inmiddels een netwerk van ruim 1 000 functionarissen (onder meer verbonden aan de beheersdiensten van Cites, douanediensden, milieu-inspectiediensten, politie en de rechterlijke macht) uit 37 Europese landen en 10 internationale of regionale organisaties. EU-TWIX ontvangt financiële steun van de Europese Commissie en veel lidstaten.

De communicatie via de mailinglist van EU-TWIX heeft inmiddels tot verschillende grensoverschrijdende onderzoeken geleid, waaronder een grootschalig onderzoek van een zaak op het gebied van de illegale handel in vogels in Nederland, met sporen die leidden naar verscheidene andere Europese en niet-Europese landen. Er werden circa 500 vogels in beslag genomen, naast contanten en bezittingen. Drie personen werden tot een gevangenisstraf veroordeeld.

De database van EU-TWIX bevat momenteel meer dan 55 000 inbeslagnamedossiers in verband met wilde dieren en planten uit de 28 lidstaten van de EU sinds 2000. Dit biedt een unieke mogelijkheid om na te gaan hoe de illegale handel in wilde dieren en planten zich op nationaal en EU-niveau ontwikkelt.

EU-TWIX heeft ook als inspiratiebron gediend voor meerdere soortgelijke systemen wereldwijd, zoals nader beschreven in de bijlage bij dit verslag.

Prioriteit 3 — Het wereldwijde partnerschap tussen de herkomst-, afzet- en doorvoerlanden versterken in de strijd tegen de illegale handel in wilde dieren en planten

Met het actieplan hebben de EU en haar lidstaten hun status als de grootste steunverlener (belangrijkste donor) in de strijd tegen de illegale handel in wilde dieren en planten bevestigd.

¹⁷ De applicatie voor veilige informatie-uitwisseling (Siena) is een door Europol beheerd communicatieplatform voor rechtshandavingsinstanties. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/secure-information-exchange-network-application-siena>

¹⁸ Traffic is een maatschappelijke organisatie die zich bezighoudt met vraagstukken op het gebied van de handel in wilde dieren en planten.

In veel projecten is het streven het actieplan uit te voeren via de aanpak van de voornaamste factoren die de illegale handel aanwakkeren en bepalen, met name op gebieden als milieucriminaliteit, corruptie en rechtsstaat, gebrek aan veiligheid vanwege gewapende conflicten, ecosysteemdiensten en bronnen van inkomsten rond beschermde gebieden, beheer van natuurlijke hulpbronnen en weerbaarheid van plaatselijke gemeenschappen.

Met het oog op het behoud van biodiversiteit en de bestrijding van de illegale handel in wilde dieren en planten zijn de EU en veel lidstaten duurzame samenwerkingsverbanden aangegaan met derde landen, gezien het hardnekkige verband tussen de illegale exploitatie van natuurlijke hulpbronnen en de destabiliserende activiteiten van gewapende groepen, met name in Centraal-Afrika. Het actieplan heeft de inspanningen op dit gebied sterk gestimuleerd. In aanvulling op de reeds bestaande financiële steun en lopende activiteiten werden **in 2016 en 2017 onder het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van de EU aanzienlijke extra EU-middelen beschikbaar gesteld** (circa **340 miljoen EUR** in Afrika, Azië/Pacific en Zuid-Amerika en het Caribisch gebied).

Het ging daarbij om regionale programma's tegen criminaliteit met wilde dieren en planten in Centraal- en Oost-Afrika, en om steun voor instandhoudingsmaatregelen in landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS) en andere, specifieke landen (bijvoorbeeld Guinee). Onder het Biodiversity and Protected Areas Management (Biopama) Partnership Programme omvatten de regionale prioriteiten in ACS-landen ook capaciteitsopbouw in de strijd tegen criminaliteit met wilde dieren en planten.

Kader 4 — Een nieuw wereldwijd EU-programma ter bestrijding van criminaliteit met wilde dieren en planten en op bosbouwgebied

In het kader van de EU-actie "Rechtshandhaving en bestrijding van criminaliteit met wilde dieren en planten en op bosbouwgebied", die in 2017 is aangenomen, komt 43,5 miljoen EUR beschikbaar voor:

- versterking van de operationele capaciteit van het International Consortium for Combating Wildlife Crime (ICWC) ter verbetering van de handhaving van wetgeving op het gebied van wilde dieren en planten en bosbouw in specifieke landen en ter bevordering van internationale afstemming (13,5 miljoen EUR);
- ondersteuning van maatschappelijke organisaties en plaatselijke gemeenschappen bij het voorkomen en bestrijden van de illegale handel in wilde dieren en planten in Azië, Afrika en Latijns-Amerika.

Deze actie is in aanvulling op bestaande regionale programma's met ICCWC-leden, met name in Centraal-Afrika (UNODC), Oost- en Zuidelijk Afrika (UNODC, Cites), Azië (UNODC) en via het wereldwijde Mike¹⁹-programma (Cites), met een budget van in totaal ruim 40 miljoen EUR.

Lidstaten (met name Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk) verlenen ook aanzienlijke financiële steun aan nationale en regionale programma's tegen de illegale handel in wilde dieren en planten via hun beleid voor ontwikkelingssamenwerking. België, Frankrijk, Duitsland, Nederland en de EU ondersteunen het African Elephant Fund²⁰.

¹⁹ Monitoring the Illegal Killing of Elephants. Zie: <https://cites.org/eng/prog/mike/index.php>

²⁰ <http://www.africanelephantfund.org/>

Naast de financiële steun is de EU actief betrokken bij de **bilaterale dialoog over illegale handel in wilde dieren en planten** met een aantal relevante herkomst-, doorvoer- en afzetlanden. EU-delegaties spannen zich in voor de uitvoering van Cites en EU-regelgeving over de handel in wilde dieren en planten in derde landen en bieden technische ondersteuning. Daarnaast zet de EU instrumenten uit haar handelsbeleid in om aan te dringen op maatregelen tegen de illegale handel in wilde dieren en planten, bijvoorbeeld via de opname van specifieke bepalingen in toekomstige handelsakkoorden (met name met Vietnam) of via de GSP+-regeling²¹. Ten slotte bevordert de EU de dialoog met regionale organisaties zoals Asean²² en de Afrikaanse Unie om de illegale handel in wilde dieren en planten effectiever te kunnen aanpakken.

Verschillende lidstaten brengen hun diplomatieke netwerken in stelling in de strijd tegen de illegale handel in dieren en planten, en het Verenigd Koninkrijk werkt aan de voorbereiding van een conferentie op hoog niveau over de illegale handel in dieren en planten²³, die in oktober 2018 wordt gehouden.

Ook op multilateraal niveau is de EU zeer proactief, met name in het kader van Cites, het belangrijkste multilaterale instrument tegen de illegale handel in wilde dieren en planten, dat ook financieel door de EU wordt gesteund. Tijdens CoP17 en de bijeenkomst van het permanent comité in 2017 heeft de EU aangedrongen op gerichte aanbevelingen en sancties in de strijd tegen de illegale handel in ivoor, neushoornhoorns, palissanderhout en tijgers.

De EU en een aantal lidstaten nemen ook actief deel aan de discussie over het doden, vangen en verhandelen van vogels, onder meer in het kader van de speciale groep van deskundigen die is ingesteld onder het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa (het Verdrag van Bern). Ook pleiten ze voor opname van de illegale handel in wilde dieren en planten op de agenda van de Verenigde Naties, de G20, de G7 en andere internationale gremia. Er moet meer worden gedaan om de illegale handel in wilde dieren en planten ook op de agenda te plaatsen van andere relevante internationale instanties en fora, zoals het Verdrag van de Verenigde Naties tegen corruptie, het VN-Verdrag ter bestrijding van grensoverschrijdende georganiseerde misdaad en de Financiële-actiegroep.

3. Conclusie

Het actieplan heeft op EU-niveau veel aandacht en steun voor deze kwestie vanuit de politiek gegeneerd. Een van de eerste positieve effecten ervan is dat de illegale handel in wilde dieren en planten is uitgegroeid tot een prioritaire kwestie voor een brede groep beleidsmakers, rechtshandavingsinstanties en belanghebbenden in de EU. Dit heeft ertoe geleid dat zowel op het niveau van de EU als in afzonderlijke lidstaten tal van initiatieven zijn aangenomen om de doelstellingen van het actieplan te verwezenlijken. Er zijn daarnaast ook veel andere positieve resultaten te zien: meer handavingsmaatregelen in de EU; toezeggingen van partijen in de particuliere sector om bij te dragen aan de strijd tegen illegale handel in wilde dieren en planten; een verbod op de uitvoer van ruw ivoor; krachtige voorstellen van de EU tegen de illegale handel in wilde dieren en planten op multilaterale fora

²¹ Stelsel van algemene preferenties — http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/index_en.htm

²² Associatie van Zuidoost-Aziatische staten (Association of Southeast Asian Nations).

²³ <http://www.illegalwildlifetrade.net/2017/11/24/london-2018-illegal-wildlife-trade-conference-oct-10-11-2018/>

(met name in het kader van Cites); extra EU-financiering voor capaciteitsopbouw en internationale maatregelen tegen de illegale handel in wilde dieren en planten; inzet van de diplomatieke netwerken van de EU en haar lidstaten in vele derde landen om dit probleem te bestrijden.

Alles bij elkaar genomen is er voor de meeste van de 32 maatregelen van het actieplan goede vooruitgang geboekt. Het effect van het plan kan uiteindelijk echter het best worden afgelezen aan het niveau van de stroperij en illegale handel. Ondanks enkele bemoedigende signalen (met name een daling in de afgelopen jaren van het aantal gestroopte olifanten en neushoorns) blijft de illegale handel in wilde dieren en planten bloeien en vormt deze nog steeds een ernstige bedreiging voor de biodiversiteit, de rechtsstaat en duurzame ontwikkeling. Het is dan ook evident dat de prioriteiten en doelstellingen van het actieplan relevant en van toepassing blijven.

De EU en haar lidstaten dienen zich verder in te spannen om de doelstellingen van het actieplan te bereiken tegen 2020 — het jaar waarin wordt bekeken of verdere maatregelen noodzakelijk zijn. Dit is ook relevant met het oog op punt 15.7 van duurzameontwikkelingsdoelstelling 15, waarin wordt opgeroepen tot dringende actie "om een einde te maken aan stroperij en de handel in beschermde planten- en diersoorten en zowel de vraag naar als het aanbod van illegale producten afkomstig van deze planten- en diersoorten aan te pakken"²⁴.

²⁴ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg15>